

Recenzja
Rozprawy doktorskiej mgra Mateusza Lewek
Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie
działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI, przygotowanej
pod kierunkiem prof. dra hab. Ireneusza T. Dziubka
oraz promotora pomocniczego dr Bogumiły Pawlaczyk

1. Podstawa formalna recenzji

Recenzja opracowana na podstawie Uchwały nr 71/ NOB/2023 Rady Naukowej Dyscypliny *Nauki o bezpieczeństwie* Uniwersytetu Kaliskiego im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego z dnia 15.12.2023 roku.

2. Charakterystyka opracowania

Autor rozprawy Pan mgr Mateusz Lewek przeprowadził analizę zagadnień określonych w temacie rozprawy i zrealizował założone cele stosując współczesne metody i techniki badań, uwzględniając tło teoretyczne własnych badań w oparciu o aktualną wiedzę z obszaru nauk o bezpieczeństwie.

Przedstawiona rozprawa liczy 274 strony, ma charakter sprawozdania z pełnego cyklu badań, klasycznego dla prac naukowych kwalifikowanych - rozpraw doktorskich. Pracę otwiera streszczenie w języku polskim i angielskim oraz wstęp, następnie znajduje się pięć rozdziałów stanowiących zasadniczą część dysertacji, w dalszej kolejności – zakończenie, bibliografia, spis tabel oraz załączników, w których umieszczone zostały narzędzia badawcze.

Podstawy teoretyczne pracy w formie krytycznej analizy literatury przedmiotu przedstawione zostały w rozdziale drugim, trzecim i czwartym (s. 40-157). W rozdziale pierwszym Autor omówił metodologię badań własnych (s. 16-39). Wyniki badań oraz ich interpretacja zawarte zostały w rozdziale czwartym i piątym (s. 127-231).

3. Celowość i aktualność badań

Autor w recenzowanej rozprawie doktorskiej zatytułowanej *Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI* podejmuje problematykę wychowania patriotyczno-obronnego oraz kształtowania tożsamości narodowej i historycznej więzi międzypokoleniowej społeczności lokalnej powiatu kępińskiego. Powyższą problematykę rozpoznano w kontekście działalności mikroregionalnej organizacji pozarządowej, której podstawowym celem statutowym jest realizacja zadań na rzecz bezpieczeństwa w różnych wymiarach życia publicznego.

Autor rozprawy zbadał i opisał znaczenie wpływu działalności lokalnej organizacji, na subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa przez mieszkańców powiatu kępińskiego. Na potrzeby pracy badano wpływ kluczowych determinantów poczucia bezpieczeństwa wspólnoty kępińskiej w korelacji z aktywnością społeczną. Dodatkowo opracowano paradygmat działań Stowarzyszenia w obszarze kształtowania bezpieczeństwa powiatu kępińskiego.

4. Merytoryczna, szczegółowa ocena rozprawy

Recenzowana praca składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów i zakończenia. Każdy z merytorycznych podrozdziałów zawiera syntetyczne podsumowanie i wnioski.

W części pierwszej, metodologicznej pracy uzasadniono wybór tematu, sformułowano przedmiot i cel badań, określono główny problem badawczy i problemy szczegółowe. Następnie sformułowano hipotezę główną oraz hipotezy szczegółowe. Ponadto opisano przebieg procesu badawczego oraz metody, techniki i narzędzia wykorzystane na poszczególnych etapach badań.

Rozdział drugi pracy zatytułowany *Czynniki narodotwórcze i walory tożsamości narodowej* ma charakter teoretyczny. Autor wychodząc od ogólnego tła, dobierając właściwie literaturę dokonuje analizy socjologicznej i społeczno-historycznej, kreśli problematykę tożsamości zbiorowej i indywidualnej oraz analizuje zagadnienia związane z identyfikacją poczucia odrębności narodowej.

W kolejnym, trzecim rozdziale *Aktywizacja kapitału społecznego w zmiennym środowisku bezpieczeństwa*, Autor prezentuje wyniki badań, które wskazują na poszczególne walory wzajemnych relacji współcześnie kształtowanego społeczeństwa obywatelskiego. Podkreślono tutaj konieczność kształtowania postaw obywatelskich oraz optymalizowania edukacji obronnej.

W rozdziale czwartym rozprawy *Kształtowanie elit narodowych i rola społeczności lokalnej* podjęto problematykę ochrony dziedzictwa narodowego na szczeblu centralnym i lokalnym oraz ukazano istotę aktywizacji wspólnot na poziomie lokalnym.

Z kolei w rozdziale piątym *Kępińska działalność stowarzyszeniowa i postulatywny model aktywizacji* ukazano wyniki badań empirycznych. Zaprezentowano socjologiczne ujęcie specyfiki badanego mikrośrodowiska. Ukazano istnienie Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI w kontekście założeń i praktycznego znaczenia jego działalności na polu dziedzictwa narodowego i wychowania patriotyczno- obronnego.

Analiza działalności Stowarzyszenia stało się podstawą do przeprowadzenia badań sondażowych dotyczących aktywności organizacyjnej, co pozwoliło na sformułowanie propozycji zmian profilu aktywności.

Powyższe działania zrealizowano zarówno w ujęciu empirycznym dla praktyków zarządzających, jak i w ujęciu teoretycznym na rzecz dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Główny problem badawczy został skonkretyzowany w postaci pytania: Jakie zmiany modyfikująco-doskonające należy wywołać w działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI dla zwiększenia jego skuteczności w prowadzonej aktywności na rzecz kształtowania społecznego potencjału obronnego, poczucia tożsamości narodowej oraz promowania postaw patriotycznych?

Problem główny został uszczegółowiony poprzez sformułowanie szeregu problemów szczegółowych, wśród których za szczególnie ważny uznano ten o treści: Jakie usprawnienia, inicjatywy i działania byłyby stowarzyszeniowo skuteczne w kształtowaniu koniecznych postaw patriotycznych, obronnych i obywatelskich na rzecz społeczności powiatu kępińskiego? Eksplorację powyższych zagadnień dokonano wspólnie z weryfikacją przyjętych hipotez.

W zakończeniu Autor podzielił się własnymi przemyśleniami, ukazał wnioski oraz obszary wymagające dalszej eksploracji naukowej.

Postępowanie badawcze – metodologia badań własnych

Poczucie bezpieczeństwa oraz wspólnotowa zdolność obronna są wypadkowymi wielu czynników o charakterze narodowym oraz ponadnarodowym. Określenie ewentualnych zagrożeń oraz stosunku do nich obywateli są wyrazem świadomości, wiedzy oraz poziomu przygotowania do przeciwdziałania im.

Autor pracy słusznie podkreśla, że wszelkie działania edukacyjne wzmacniające potencjał obronny narodu, to działania na każdym szczeblu wspólnotowym państwa. Zasadniczymi kategoriami owych działań są działania dotyczące języka, religii, dziedzictwa narodowego, kultury i innych cech wyróżniających naród.

Autor zwraca uwagę, że wyzwania przyszłości i wspieranie zrównoważonego rozwoju wymagają kształtowania wspólnotowości obywatelskiej w pewnej perspektywie. Zwraca uwagę na niezwykle istotny jej wymiar, jakim jest wymiar lokalny. Podkreśla, że społeczności lokalne zamieszkałe na wspólnym terenie realizują większość swoich życiowych aktywności, silnie identyfikując się z ową społecznością, która staje się elementem indywidualnej tożsamości.

Pan mgr Mateusz Lewek podkreśla, że znaczącą rolę w procesie kształtowania świadomości obywatelskiej lokalnych społeczności, odgrywają działające na danym terenie organizacje społeczne. Uzyskane przez Autora dysertacji wyniki badań oraz wnioski z ich analizy, przyczyniły się do częściowego wypełnienia luki w tym zakresie.

Autor diagnozując potencjał społeczny powiatu kępińskiego w zakresie kształtowania jego tożsamości narodowej i roli, jaką w nim odgrywają czynniki narodotwórcze stwierdził, że społeczność tego regionu cechuje się znaczącym poczuciem świadomości narodowej. Jednakże w odniesieniu do młodego pokolenia – nieodzowne jest prowadzenie działań nakierowanych na wspieranie narodowej świadomości. Na podstawie badań Autor ustalił, że bardzo ważne znaczenie dla poczucia bezpieczeństwa ma edukacja patriotyczno-obronna uwzględniająca zagrożenia wynikające z uformowanej, złożonej lokalnie sytuacji narodowościowej, a w szczególności wieloaspektowych relacji polsko-ukraińskich.

Autor wyróżnia grupy środowiskowe, które pełnią wiodącą rolę w modelowaniu życia społeczności lokalnej powiatu kępińskiego. Przeprowadzone badania pozwoliły na stwierdzenie, że kluczową pozycję w tym procesie odgrywają organizacje społeczne, które w dużej części uzupełniają niedomagania instytucji samorządu lokalnego, podejmując działania na rzecz edukacji patriotyczno-obronnej.

Badania wykazały, że w analizowanym mikroregionie ujawnia się pilna potrzeba budowy lokalnego programu aktywności na rzecz edukacji patriotyczno-obronnej opierającej się na wielopłaszczyznowej współpracy całej wspólnoty – organizacji społecznych, instytucji państwowych i samorządowych, mediów oraz sektora prywatnego. Badania wskazują, że rolę taką mogłoby podjąć Stowarzyszenie NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI.

W związku z powyższym Autor podkreśla, że istotne byłyby zmiany w funkcjonowaniu

Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI, zmiany, które prowadziłyby do tego, iż zasadniczym celem Stowarzyszenia byłaby działalność na rzecz bezpieczeństwa. Stowarzyszenie powinno także podjąć się pełnienia funkcji koordynacyjnej i stymulującej inne podmioty na rzecz dbałości o tożsamość i dziedzictwo narodowe oraz wychowanie patriotyczno-obronne.

Cele rozprawy zostały osiągnięte, zaś sformułowane problemy badawcze rozwiązane. Potwierdzona została również trafność przyjętych hipotez.

Cel deskryptywny osiągnięto poprzez zidentyfikowanie i usystematyzowanie determinantów poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem znaczenia wartości materialnego i niematerialnego dziedzictwa narodowego oraz edukacji patriotyczno-obronnej.

Z kolei cel pragmatyczny osiągnięto poprzez scharakteryzowanie poziomu interakcji pomiędzy różnymi podmiotami społecznymi, wskazując jednocześnie na obszary wymagające usprawnień i modyfikacji.

Autor wyraża nadzieję, że niniejsza dysertacja stworzy przesłanki do wdrażania zaproponowanych w niej rozwiązań, podniesie świadomość obywatelską i zdolności obronne wspólnoty powiatu kępińskiego w wymiarze ontologicznym, aksjologicznym i prakseologicznym – nie tylko przez Stowarzyszenie NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI, który był przedmiotem eksploracji, ale także dzięki funkcjonowaniu innych organizacji społecznych.

5. Konkluzja i rekomendacje

Przedstawiona przez Pana mgra Mateusza Lewek rozprawa doktorska *Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI* stanowi oryginalne rozwiązanie ważnego i niezwykle aktualnego problemu badawczego w obszarze dyscypliny *nauki o bezpieczeństwie*.

Autor wykazał się wysokimi zasobami wiedzy teoretycznej oraz umiejętnościami samodzielnego planowania i prowadzenia badań, znajomością ilościowo-jakościowej strategii badawczej, celnego stosowania metod badawczych, rzetelnej analizy, interpretacji i prezentacji wyników.

Bardzo dobra krytyczna analiza literatury, podjęcie i rozwiązanie ważnych dla teorii i praktyki problemów badawczych, wiarygodne wyniki, ich interpretacja i logiczne wnioskowanie potwierdzają opanowanie na wysokim poziomie warsztatu badawczego.

Reasumując stwierdzam, że rozprawa doktorska Pana mgra Mateusza Lewek *Troska o dziedzictwo narodowe i wychowanie patriotyczno-obronne na przykładzie działalności Stowarzyszenia NASZ BEZPIECZNY POWIAT KĘPIŃSKI* obejmuje właściwie udokumentowane i przedstawione ustalenia w zakresie przyjętych celów badawczych oraz weryfikacji hipotez.

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska spełnia wymagania artykułu 192 ust.2 ustawy z dnia 20 lipca 2018r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2022 roku z późniejszymi zmianami).

Wnoszę zatem o dopuszczenie Pana mgra Mateusza Lewek do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Mateusz Lewek', is positioned in the lower right quadrant of the page.